CZU: 343.522:343.13(478) **https://doi.org/10.59295/sum3(183)2025_04**

FALSUL DE IDENTITATE: CE ESTE ȘI CÂND ATRAGE RĂSPUNDEREA PENALĂ?

Serghei BRÎNZA, Vitalie STATI,
Universitatea de Stat din Moldova

Completarea Codului penal al Republicii Moldova cu art. 177[1] răspunde necesității de a preveni și combate fraudele care amenință integritatea datelor cu caracter personal în procesul de prestare de servicii ale societății informaționale. Această măsură este vitală în era digitalizării, protejând cetățenii împotriva unei mari varietăți de riscuri. Incriminarea falsului de identitate sporește încrederea în mediul online, asigurând protecția dreptului la viața intimă, familială și privată. Cu toate acestea, sfera de aplicare a art. 177[1] din Codului penal al Republicii Moldova este limitată. Acest articol poate fi aplicat doar dacă prezentarea ilegală sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane implică recurgerea la metoda descrisă în dispoziția acestui articol și, în plus, urmărește scopul de a induce sau a menține în eroare în vederea producerii unei consecințe juridice.

Cuvinte-cheie: *fals de identitate; identitate falsă; servicii ale societății informaționale; inducerea în eroare; menținerea în eroare; producerea unei consecințe juridice; date cu caracter personal.*

IDENTITY FRAUD: WHAT IS IT AND WHEN DOES IT ATTRACT CRIMINAL LIABILITY?

The incorporation of art. 177[1] into the Criminal Code of the Republic of Moldova is a response to the urgent need to prevent and combat fraud that jeopardizes the integrity of personal data in the provision of information society services. This measure is essential in the digital age, safeguarding citizens from a diverse range of risks. The criminalization of identity fraud bolsters trust in the online environment, ensuring the protection of individuals' rights to private, family, and personal life. However, the scope of art. 177[1] is limited. This provision can only be applied if the illegal presentation of a false identity or the attribution of such an identity to another person utilizes the method outlined in this article and, furthermore, aims to induce or maintain deception to achieve a legal consequence.

Keywords: *identity fraud; false identity; information society services; inducing deception; maintaining deception; producing a legal consequence; personal data.*

Introducere

În rezultatul adoptării Legii nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional) (în continuare – *Legii nr. 136/2024*), Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – *CP RM*) a fost completat, *inter alia*, cu articolul 177[1]. În unul dintre proiectele puse la baza Legii nr. 136/2024, găsim următoarele argumente: „Se propune completarea codului cu art. 177[1] [...] (Falsul de identitate). Or, [...] la moment normele penale nu incriminează acțiunile sau inacțiunile care au drept sarcină de a [...] falsifica identitatea unei persoane [...] [...]. Întrucât falsul [...] de identitate constituie o alterare de adevăr care poate avea consecințe grave, deoarece de identitatea persoanelor sunt legate formarea şi dezvoltarea unui important ansamblu de relații sociale, considerăm judicioasă operarea acestor modificări" [1].

Astfel, introducerea în legea penală a Republicii Moldova a unui articol referitor la falsul de identitate este esențială pentru combaterea fraudelor care amenință integritatea și confidențialitatea datelor utilizate în procesul de prestare de servicii ale societății informaționale. Semnificația acestei inițiative devine decisivă într-o eră a digitalizării accelerate, care expune cetățenii la riscuri considerabile, inclusiv la pierderi financiare și daune reputaționale. Incriminarea falsului de identitate are rolul de a spori încrederea cetățenilor în mediul online, asigurându-i că dreptul lor la viața intimă, familială și privată este protejat. În plus, adoptarea art. 177[1] CP RM răspunde nu doar nevoilor urgente de adaptare la realitățile contemporane, ci și cerinței de a promova un climat de securitate și încredere, esențial pentru dezvoltarea unei societăți informaționale durabile.

Rezultate obținute și discuții

Art. 177[1] CP RM prevede răspunderea pentru „prezentarea ilegală sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane prin folosirea documentelor oficiale pe numele altei persoane, prin înregistrarea și/sau utilizarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare, a portalurilor web, a adreselor poștale electronice, a numerelor de telefon, a cardurilor de acces sau a altor servicii ale societății informaționale, cu excepția utilizării unor pseudonime care nu aduc atingere identității sau a pseudonimelor unor alți subiecți de date, pentru a induce sau a menține în eroare cu scopul producerii unei consecințe juridice” [2].

Acest articol face parte din Capitolul V al părţii speciale a Codului penal. Ceea ce înseamnă că *obiectul juridic generic* al infracţiunii de fals de identitate îl constituie relaţiile sociale cu privire la realizarea drepturilor constituţionale ale cetăţenilor.

Obiectul juridic special al infracțiunii provine din obiectul juridic generic al infracţiunii. În acest context, este util să luăm în considerare argumentele pe care autorii unuia dintre proiectele, puse la baza Legii nr. 136/2024, le-au prezentat în susținerea adoptării art. 177[1] CP RM: „Prin prisma normelor de incriminare puse în discuție, se atentează asupra identității persoanei care este complementată prin dreptul la viața privată prevăzut la art. 28 din Constituție. [...] Prin identitate se înțelege o sferă a existenţei individuale, care presupune protejarea vieţii, integrităţii fizice și psihice, libertatea conștiinţei și gândirii și recunoașterea personalităţii juridice. Protejarea vieţii private include și ocrotirea calităţilor individuale ale existenţei umane, felul în care persoana se manifestă, identitatea ei (de exemplu, numele)” [3]. În aceeași ordine de idei, menționăm că, potrivit alin. (2) art. 1 al Legii nr. 195 din 25.07.2024 privind protecția datelor cu caracter personal (în continuare – *Legii nr. 195/2024*), „prezenta lege are drept scop asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice și, *în special, a dreptului la viața intimă, familială și privată* (evid. ns.), în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal” [4]. Întrucât noțiunile „identitatea persoanei” și „date cu caracter personal” sunt strâns legate între ele, s-ar putea afirma că obiectul juridic special al infracţiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM îl formează relaţiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 28 din Constituţie, a dreptului la viaţa intimă, familială şi privată.

Totuși, această afirmație necesită o clarificare. Fără ea, ar reieși că obiectul juridic special al infracţiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM, este identic cu obiectul juridic special al infracţiunilor prevăzute la art. 177 CP RM. În plus, așa cum consemnează O. Ungureanu și C. Munteanu, „identitatea nu poate fi total confundată cu viaţa privată, [...] [deși] deciziile CEDO[1] și o parte a doctrinei unește identitatea cu viaţa privată.” [5] Cu siguranță, cele două categorii nu se suprapun în totalitate. Cu toate acestea, ele sunt indisolubil legate una de cealaltă.

Pentru a formula clarificarea pe care o căutăm, vom apela la doctrina penală română. În calitate de obiect juridic special al infracțiunii de fals privind identitatea, care este prevăzută la art. 327 din Codul penal al României (în continuare – *CPR*), autorii români menționează: „relaţiile sociale a căror formare si desfăşurare normală se întemeiază pe încrederea publică acordată constatărilor făcute de organele autorităţilor sau instituţiilor publice competente, cu privire la identitatea persoanelor, constatări bazate pe concordanta dintre identitatea sub care acestea se prezintă în faţa acelor organe și identitatea lor reală” [6]; „ansamblul relațiilor sociale a căror naștere și normală desfășurare se întemeiază pe încrederea publică acordată constatărilor făcute de organele sau instituțiile de stat sau de alte unități la care se referă art. 145 din Codul penal, cu privire la identitatea persoanelor” [7, p. 474]; „relațiile sociale a căror naștere și desfășurare se întemeiază pe încrederea publică acordată constatărilor făcute de către funcționarii publici sau de o persoană care exercită un serviciu de interes public, cu privire la identitatea persoanelor, constatări bazate pe concordanța dintre identitatea sub care acestea se prezintă în fața funcționarului sau a unității în care acesta

1. A se vedea în acest sens: Case of Rotaru v. Romania. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58586; Case of Amann v. Switzerland. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58497; Case of Benedik v. Slovenia. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-182455; Case of S. and Marper v. The United Kingdom. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90051; Case of Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-175121, etc.

își desfășoară activitatea și identitatea lor reală" [8, p. 568] etc.[2] În esență, toate aceste opinii doctrinare converg spre ideea că valoarea socială specifică, apărată împotriva infracțiunii prevăzute la art. 327 CPR, constă în încrederea publică în constatările organelor competente și ale funcționarilor publici competenți privind identitatea persoanelor.

Considerăm că această idee nu corespunde întru totul ipotezei descrise în art. 177[1] CP RM. Or, în art. 177[1] CP RM nu este utilizată formularea: „făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau transmisă unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea" [9], la care se recurge în art. 327 CPR. Din această perspectivă, aria de aplicare a art. 177[1] CP RM este mai largă decât cea a art. 327 CPR. În art. 177[1] CP RM se are în vedere că identitatea unei persoane poate fi constatată nu doar de organele competente sau funcționarii publici competenți.[3]

Pe baza tuturor acestor raționamente, se poate deduce că *obiectul juridic special* al infracțiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM, îl constituie relaţiile sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 28 din Constituţie, a dreptului la viaţa intimă, familială şi privată, sub aspectul încrederii publice acordate constatărilor privind identitatea persoanelor.

În alt registru, din analiza dispoziției de la art. 177[1] CP RM, rezultă că identitatea falsă[4] reprezintă *obiectul imaterial* al infracțiunii prevăzute de acest articol.

În literatura de specialitate se arată că „identitate falsă este fie o identitate inventată, fie o identitate existentă care a fost modificată pentru a fi creată o identitate fictivă" [10]. În ce ne privește, considerăm că, din dispoziția de la art. 177[1] CP RM, derivă și o a treia ipoteză posibilă: o identitate existentă nemodificată care a fost atribuită unei alte persoane, fără a exista acordul persoanei căreia îi aparține acea identitate. Persoana, căreia în astfel de condiții i se atribuie o identitate străină nemodificată, are *sine dubio* o identitate falsă.

Pentru a percepe mai bine semantismul noțiunii „identitate falsă", trebuie să stabilim semnificația noțiunii „identitate".

---

2. O altă viziune doctrinară, pe care nu o putem ignora, aparține lui C. Niculeanu. Acesta consideră că obiectul juridic al infracţiunii de fals privind identitatea, prevăzute de art. 293 din Codul penal al României din 1968 Codul penal al României din 1968*, îl formează „relaţiile sociale referitoare la adevărata identitate a oricărei persoane statornicite între aceasta şi o persoană juridică de interes public cu competenţe de acest fel aparţinând statului român şi nu între o persoană fizică română şi o autoritate a altui stat."** În art. 1771 CP RM (ca de altfel și în art. 293 din Codul penal al României din 1968, coroborat cu art. 145 din acest cod) nu se specifică statul pe care-l reprezintă persoana indusă în eroare. Drept urmare, nu este întemeiată interpretarea restrictivă propusă de C. Niculeanu.

* Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009. În: Monitorul Oficial al României, 2009, nr. 510.

** NICULEANU, Costel. Discuţie cu privire la existenţa infracţiunii de fals privind identitatea atunci când fapta este comisă în afara teritoriului ţării, faţă de autoritatea publică a statului respectiv. În: Dreptul, 2005, vol. 16, nr. 12, pp. 218-220. ISSN 1018-0435.

3. Astfel, posibilitatea ca identitatea unei persoane să fie constatată de către cei, care nu posedă calitatea de organe competente sau de funcționari publici competenți, este prevăzută de: alin. (3) art. 2548 din Codul civil; lit. k) alin. (3) art. 24 al Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piaţa de capital; Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei (în continuare – BNM) nr. 335 din 01.12.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar; Hotărârea BNM nr. 281 din 07.11.2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind cerințele pentru identificarea și verificarea identității clienților prin intermediul mijloacelor electronice, etc.

4. Cineva ar putea obiecta că identitatea falsă, având un caracter ilegal, nu poate reprezenta obiectul imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 1771 CP RM. În replică, aducem ca argument poziția lui C. Brînza, care mutatis mutandis este valabilă în contextul pe care îl analizăm: „O entitate ilegală este, de fapt, o entitate legală căreia făptuitorul îi conferă conotații ilegale. [...] Desconsiderând prevederile art. 334 CP RM, mituitorul ignoră obligația care i se impune de a promite, a oferi și a da o remunerație în condiții de legalitate. O remunerație luată sau dată în astfel de condiții devine ilicită. Cu toate acestea, remunerația dată continuă să constituie o derivație a valorilor și relațiilor sociale ocrotite împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, deoarece este o remunerație licită supusă influențării ilicite de către făptuitor. În cazul acestor infracțiuni, nu remunerația ilicită este apărată de legea penală. Legea penală apără relațiile și valorile sociale din care derivă remunerația licită supusă influențării ilicite de către făptuitor. În consecință, remunerația licită este entitatea corporală sau incorporală în legătură cu care apar și se dezvoltă relațiile sociale la care participă ca subiecți persoana mituită. Săvârșind infracțiunile prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, acești subiecți fac imposibilă desfășurarea relațiilor sociale respective sau complică desfășurarea lor."*

* BRÎNZA, Cristian. Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită. Chişinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 127-128. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.

După părerea lui O. Ungureanu și C. Munteanu, „identitatea este cea care reunește diversitatea de obiecte si de prerogative care formează dreptul la protecţia datelor personale; aceasta deoarece ansamblul datelor personale formează identitatea sub toate aspectele sale: identitatea juridică, fizică, psihologică, familială, genetică, comportamentală, profesională și chiar numerică, grație CNP-ului.[5] Identitatea este o noţiune complexă, pentru că presupune o mulțime de elemente identitare pentru una și aceeaşi persoană. [...] Ea are atât o natură privată, cât și una publică și îndeplinește atât o funcţie individuală, cât și una socială.” [5]

În același timp, din art. 4 al Legii nr. 195/2024, precum și din art. 3 alin. (1) al Directivei (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului, aflăm că o persoană fizică identificabilă „poate fi identificată, direct sau indirect, în special, prin referire la un element de identificare, cum ar fi un nume, un număr de identificare, date de localizare, un identificator online, sau la unul ori mai multe elemente specifice, proprii *identității sale fizice, fiziologice, genetice, psihice, economice, culturale sau sociale* (evid. ns.)” [6, 7].[6]

Pe cale de deducție, se poate afirma că identitate falsă constituie identitatea care nu reflectă caracteristicile reale de ordin fizic, fiziologic, genetic, psihologic, economic, cultural sau social ale persoanei care o deține, implicând utilizarea de informații false pentru ca aceasta să poată participa ilegal la raporturi juridice.

În altă privință, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM, atestăm prezența *victimei* în situația în care făptuitorul fie se prezintă ilegal sub o identitate care aparține unei alte persoane, fie atribuie unui terț o identitate care aparține unei alte persoane. În asemenea situații, victimă este persoana a cărei identitate este utilizată fără acordul acesteia.

În art. 327 CPR, în alineatele (1) și (2), se face diferențierea între ipoteza în care a fost folosită identitatea reală a unei persoane și cea în care a fost folosită o identitate inventată.[7] S.-C. Enache și A. Dumitrescu menționează pe bună dreptate: „Varianta agravată de la alineatul 2 își justifică existența având în vedere gravitatea sporită a săvârșirii acestei fapte prin întrebuințarea unei identități reale, aducându-se atingere nu doar relațiilor sociale a căror normală desfășurare este condiționată de apărarea încrederii publice în mijloacele folosite pentru stabilirea identității persoanelor, ci este afectată și persoana a cărei identitate este folosită” [12].

Pe cale de consecință, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM, la individualizarea pedepsei ar trebui să se ia în considerare dacă făptuitorul a folosit identitatea reală a unei persoane sau o identitate inventată.

Continuând analiza victimei infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM, consemnăm că, în general, putem vorbi despre identitatea unei persoane juridice. Astfel, spre exemplu, în art. 10 alin. (2) pct. 4) al Legii nr. 124 din 19.05.2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere (în continuare – *Legii nr. 124/2022*), se recurge la formularea „identitatea [...] persoanei fizice sau juridice” [13]. Spre exemplu, într-un document transmis către Consiliul Suprem de Apărare a Țării din România (în continuare – *CSAT*) de către Serviciul Român de Informații (în continuare – *SRI*) este descris următorul caz de utilizare a identității false a unor persoane juridice: „Crearea şi utilizarea în susţinerea lui Călin Georgescu de conturi care reprezintă în fals instituţii ale statului român. Ulterior, în marja alegerilor parlamentare din 1 decembrie a.c., s-au remarcat zeci de conturi TikTok care au utilizat în fals sigla SRI și titulatura Brigada Antiteroristă ((în continuare – *BAT*) [...]” [14].

---

5. Se are în vedere codul numeric personal. În Republica Moldova, acestuia îi corespunde IDNP (Identification Number of Person), adică numărul de identificare a persoanei.

6. Interpretări similare conțin, de exemplu, art. 402.1 din Codul penal al Canadei și §1028 din Capitolul 47 al Titlului 18 din Codul de legi al SUA.

7. Sub acest aspect, nu ne putem ralia punctului de vedere exprimat de C. Duvac. Cu referire la infracțiunea prevăzută la art. 327 CPR, acesta opinează: „Nu interesează dacă autorul a uzurpat identitatea unei persoane reale sau s-a folosit de un nume imaginar”.*

* DUVAC, Constantin. Asemănări și deosebiri între înșelăciune și alte incriminări din noul Cod penal. În: Dreptul, 2012, vol. 23, nr. 2, pp. 74-103. ISSN 1018-0435.

Cu toate acestea, victimă a infracțiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM, poate fi doar o persoană fizică. Este interesant că, în unul dintre proiectele puse la baza Legii nr. 136/2024, argumentându-se necesitatea de a completa Codul penal cu art. 177[1] CP RM, se arată că „la moment normele penale nu incriminează acțiunile sau inacțiunile care au drept sarcină de a [...] falsifica identitatea unei persoane fizice – *inadvertențe care sunt opozabile și în raport cu identitatea persoanelor juridice care se utilizează în scopul concurenței neloiale, defăimare, cauzarea pierderilor materiale sau a clientelei* (evid. ns.)" [15]. Unul dintre participanții la avizarea acestui proiect, Ministerul Finanțelor, a obiectat și a propus revizuirea variantei proiectate a art. 177[1] alin. (1) din CP RM, în care era relevată, printre altele, identitatea persoanei juridice. Argumentul a fost următorul: „Datele cu caracter personal, prin prisma Legii nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal[8], se răsfrâng doar asupra persoanelor fizice; or, acestea nu sunt opozabile persoanelor juridice" [3]. Autorul proiectului în cauză, Ministerul Justiției, a acceptat această obiecție [3]. Susținem aceste considerente, având în vedere și faptul că normele din Capitolul V al părții speciale a CP RM protejează nu drepturi subiective în general, ci exclusiv drepturile constituţionale ale cetăţenilor, adică ale persoanelor fizice.

Putem oare vorbi despre o victimă secundară a infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM? Or, în dispoziția acestui articol, găsim sintagma „pentru a induce sau a menține în eroare" [2].

Atenționăm că această sintagmă se referă la scopul infracțiunii. Inducerea sau menținerea în eroare reprezintă realizarea acestui scop, depășind cadrul infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM. Deci persoana indusă în eroare sau a cărei eroare este menținută este victimă nu a infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM, ci a infracțiunii comise ulterior, în rezultatul realizării scopului de inducere sau de menținere în eroare.

Latura obiectivă a infracțiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM, are următoarea structură:

1) fapta prejudiciabilă care se exprimă în acţiunea de prezentare ilegală sub o identitate falsă ori de atribuire a unei asemenea identități unei alte persoane;

2) metoda de săvârșire a infracțiunii, care se exprimă, după caz, în:

a) folosirea documentelor oficiale pe numele unei alte persoane;

b) înregistrarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare, a portalurilor web, a adreselor poștale electronice, a numerelor de telefon, a cardurilor de acces sau a altor servicii ale societății informaționale;

c) utilizarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare, a portalurilor web, a adreselor poștale electronice, a numerelor de telefon, a cardurilor de acces sau a altor servicii ale societății informaționale.

Observăm că acțiunea prejudiciabilă, specificată la art. 177[1] CP RM, presupune două modalități normative care au un caracter alternativ:

1) prezentarea ilegală sub o identitate falsă;

2) atribuirea ilegală a unei identități false unei alte persoane.

Prima dintre aceste modalități se referă la situația când însuși făptuitorul își arogă o identitate falsă. Cea de-*a doua* modalitate normativă presupune că identitatea falsă este conferită nu făptuitorului, dar altcuiva.

Ambele modalități examinate presupun săvârșirea unei acțiuni cu caracter ilegal. De menționat că, inițial, în varianta de proiect a art. 177[1] CP RM, nu era evidențiat caracterul ilegal al acțiunii prejudiciabile. Ca urmare, unul dintre participanții la avizarea respectivului proiect – Serviciul de Informații și Securitate – a remarcat: „La art. 177[1] , în scopul evitării unor interpretări neunivoce, propunem completarea, după cuvântul „prezentarea", cu cuvântul „ilegală". Raționamentul propunerii rezidă din faptul că organele de ocrotire a normelor de drept, în condiţiile legii, au dreptul de a utiliza identități ce codifică identitatea reală şi apartenenţa la structurile de forţă." [3] Autorul proiectului în cauză, Ministerul Justiției, a acceptat această recomandare. [3] Or, remarca, făcută de Serviciul de Informații și Securitate, își găsește confirmarea în prevederile art. 7 alin. (1) lit. c) și ale art. 36 din Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii. În condițiile prevăzute în aceste prevederi, nu are un caracter ilegal nici prezentarea sub o identitate falsă, nici atribuirea unei identități false unei alte persoane.

8. În mod similar, în conformitate cu art. 4 al Legii nr. 195 din 25.07.2024 privind protecția datelor cu caracter personal, prin „date cu caracter personal" se înțelege „orice informații privind o persoană fizică identificată sau identificabilă [...]."*

* Legea privind protecția datelor cu caracter personal: nr. 195 din 25.07.2024. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 367-369, 574.

Din dispoziția de la art. 177[1] CP RM rezultă că nu este ilegală nici acțiunea de utilizare a „unor pseudonime care nu aduc atingere identității sau a pseudonimelor unor alți subiecți de date.” [2] În acest plan, de exemplu, în acord cu art. 10 alin. (2) lit. b) și art. 41 alin. (1) lit. b) ale Legii nr. 230 din 28.07.2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe, dreptul la nume le conferă autorului și interpretului dreptul de a folosi un pseudonim [16]. De asemenea, potrivit art. 4 al Legii nr. 195/2024, prin „pseudonimizare” se înțelege „prelucrarea datelor cu caracter personal într-un asemenea mod încât acestea să nu mai poată fi atribuite unei anume persoane vizate fără a se utiliza informații suplimentare, cu condiția ca aceste informații suplimentare să fie stocate separat și să facă obiectul unor măsuri de natură tehnică și organizatorică *care să asigure neatribuirea respectivelor date cu caracter personal unei persoane fizice identificate sau identificabile* (evid. ns.)” [4].

Într-o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție a României, se explică: „Deși folosirea unui „pseudonim” este un drept al oricărei persoane, nu este permis ca „exercitarea” acestui drept să aibă ca rezultat atribuirea identității unei alte persoane, care nu și-a dat acordul în acest sens” [17]. Așadar, „excepția utilizării unor pseudonime care nu aduc atingere identității sau a pseudonimelor unor alți subiecți de date” [2] din dispoziția de la art. 177[1] CP RM operează în cazul în care făptuitorul fie se prezintă sub un pseudonim care nu reprezintă numele sau pseudonimul unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens, fie atribuie unui terț un pseudonim care nu reprezintă numele sau pseudonimul unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens.

Extrapolând, considerăm că se consideră ilegală orice prezentare sub identitatea unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens și orice atribuire unui terț a identității unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens. Cu toate acestea, este important să subliniem că o asemenea acțiune poate fi calificată în baza art. 177[1] CP RM doar atunci când sunt prezente metoda și scopul descrise în dispoziția acestui articol.

Într-adevăr, metoda de săvârșire a infracțiunii este un semn secundar obligatoriu al laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM. Prezentarea ilegală sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane nu intră sub incidența acestui articol, dacă făptuitorul nu recurge la una dintre metodele care sunt descrise în art. 177[1] CP RM:

a) folosirea documentelor oficiale pe numele unei alte persoane

Metoda în cauză presupune că făptuitorul utilizează în calitate de mijloc de săvârșire a infracțiunii documentele oficiale[9] care sunt înregistrate nu pe numele lui, dar pe numele unei alte persoane.

Documente oficiale constituie, în primul rând, actele de identitate în accepțiunea Legii nr. 273 din 09.11.1994 privind actele de identitate din sistemul naţional de paşapoarte. Totuși, actele de identitate reprezintă doar unul dintre exemplele de documente oficiale.

În viziunea lui A. Reșetnicov, prin „document oficial” trebuie de înţeles „documentul care: conţine informaţii care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate şi/sau adoptate de organe ori persoane oficiale sau puse la dispoziţia lor în condiţiile legii de către alţi subiecţi de drept; atestă fapte având relevanţă juridică; circulă în cadrul unui sistem de înregistrare, evidenţă strictă şi control al circulaţiei” [18]. În principiu, aceeași abordare reiese dintr-o decizie a Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie [19].

După S.-C. Enache și A. Dumitrescu, noțiunea „acte/înscrisuri oficiale” nu trebuie confundată cu „simple fotografii [...] (ex: fotografia actului de identitate)” [12]. În opinia noastră, pentru calificarea faptei în baza art. 177[1] CP RM, nu contează dacă documentele oficiale pe numele unei alte persoane, folosite de către făptuitor, sunt falsificate integral sau parțial. Dacă falsitatea unor astfel de documente vizează identitatea unei persoane, aceasta este suficient pentru aplicarea art. 177[1] CP RM. Totodată, în cazul în care făptuitorul folosește o fotografie sau alte asemenea informații referitoare la o altă persoană, care nu reprezintă o parte a unui document oficial, lipsește metoda de folosire a documentelor oficiale pe numele unei alte persoane, specificată în art. 177[1] CP RM. Într-o asemenea situație, acest articol poate fi aplicat numai dacă făptuitorul aplică o altă metodă specificată în art. 177[1] CP RM;

9. Prin „document oficial” se înțelege, printre altele, documentul electronic (în accepțiunea art. 2 al Legii nr. 124/2022) care conține informații oficiale.

b) înregistrarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare, a portalurilor web, a adreselor poștale electronice, a numerelor de telefon, a cardurilor de acces sau a altor servicii ale societății informaționale;

c) utilizarea conturilor de utilizatori pe platformele de socializare, a portalurilor web, a adreselor poștale electronice, a numerelor de telefon, a cardurilor de acces sau a altor servicii ale societății informaționale.

Prima dintre aceste metode se referă la procesul de generare și stocare a informațiilor personale sub formă de: conturi de utilizatori pe platformele de socializare; portaluri web; adrese poștale electronice; numere de telefon; carduri de acces; alte servicii ale societății informaționale. Cea de-a doua metodă se referă la activitatea de beneficiere de funcționalitățile pe care le oferă informațiile personale în formele sus-menționate. Se are în vedere: trimiterea de mesaje; postarea de conținut; accesarea informațiilor; gestionarea setărilor contului, etc.

Aceste două metode au în comun mijloacele de comitere a infracțiunii, pe care făptuitorul le folosește în vederea aplicării lor.

Astfel, din interpretarea sistemică a pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 728 din 26.09.2023 cu privire la site-urile web oficiale ale autorităților și instituțiilor publice și cerințele minime privind profilurile de socializare ale acestora, din pct. 2.9. din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 860 din 18.12.2024 cu privire la identificarea furnizorilor de servicii, precum și din art. 2 alin. (7) al Regulamentului (UE) 2022/1925 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 septembrie 2022 privind piețe contestabile și echitabile în sectorul digital și de modificare a Directivelor (UE) 2019/1937 și (UE) 2020/1828, deducem: cont de utilizator pe o platformă de socializare constituie profilul personal creat de o persoană pentru a interacționa cu alți utilizatori. Acesta permite accesul la funcționalitățile platformei, cum ar fi postarea de conținut, comentarea, trimiterea de mesaje și conectarea cu alții. Contul conține informații de bază despre utilizator, cum ar fi numele, fotografia de profil și, adesea, detalii despre interese sau activități.

Din pct. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 728 din 26.09.2023 cu privire la site-urile web oficiale ale autorităților și instituțiilor publice și cerințele minime privind profilurile de socializare ale acestora, reiese că portal web reprezintă site-ul care servește ca punct de acces centralizat la diverse informații și servicii online, ce conține un ansamblu de informații în formă electronică și mijloace de dialog interactiv, pe care titularul respectivului portal le pune la dispoziția altora în rețeaua internet.

În acord cu art. 4 al Legii nr. 284 din 22.07.2004 privind serviciile societății informaționale (în continuare – *Legea nr. 284/2004*) și cu pct. 4 din Ordinul Guvernului nr. 67 din 07.06.2023 privind aprobarea Regulamentului cu privire la serviciile sistemului de poștă electronică al autorităților administrației publice, adresă de poștă electronică reprezintă identificatorul unic utilizat pentru a trimite și primi mesaje electronice prin intermediul rețelelor de comunicații electronice, format dintr-un nume de utilizator și un domeniu, separate prin simbolul „@”, care permite utilizatorilor să acceseze serviciile de poștă electronică și să comunice în mod eficient prin intermediul internetului.

Din interpretarea sistemică a pct. 6 și 8 din Ordinul ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale nr. 5 din 12.01.2023 cu privire la aprobarea Planului Național de Numerotare, se poate deduce că numărul de telefon constituie secvența de cifre folosită de utilizatorii finali pentru a iniția apeluri către puncte terminale ale unei rețele publice de comunicații electronice sau pentru a accesa servicii publice de comunicații, incluzând un număr de abonat care urmează codul național de destinație și, în cazul rețelelor mobile, un număr de identificare a abonatului mobil (MSIN) care identifică în mod unic un abonat sau un terminal mobil.

În conformitate cu pct. 5.7 din Hotărârea BNM nr. 289 din 14.11.2024 pentru aprobarea Regulamentului privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, schemelor, aranjamentelor și a instrumentelor de plată, card de plată reprezintă „suportul (fizic sau virtual) de informaţie standardizat şi, după caz, personalizat, prin intermediul căruia deţinătorul, de regulă, cu utilizarea numărului personal de identificare al său şi/sau a unor alte coduri care permit identificarea sa, în funcţie de tipul cardului de plată are acces la distanţă la contul de plăţi la care este ataşat cardul în vederea efectuării operaţiunilor de plată” [20]. Totuși, noțiunea de card de acces, utilizată în art. 177^1 CP RM, este mai largă decât noțiunea de card de plată. De aceea, prin

„card de acces” în sensul acestui articol, trebuie de înțeles orice suport (fizic sau virtual) de informație prin intermediul căruia deținătorul poate obține acces la diverse resurse sau servicii, utilizând un număr personal de identificare și/sau alte coduri care permit identificarea sa, facilitând astfel efectuarea operațiunilor de autentificare sau autorizare la distanță.

În fine, din lit. b) alin. (1) art. 1 al Directivei (UE) 2015/1535 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 septembrie 2015 referitoare la procedura de furnizare de informații în domeniul reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale, precum și din art. 4 al Legii nr. 284/2004, aflăm că serviciu al societăţii informaţionale constituie „orice serviciu prestat în scopul obţinerii unei remuneraţii, la distanţă, prin mijloace electronice şi la cererea individuală a destinatarului serviciului, inclusiv vânzări de bunuri on-line.” [21, 22] În art. 4 al Legii nr. 284/2004 sunt oferite detalii privind atât tipurile de servicii ale societății informaționale, cât și activitățile ce nu constituie servicii ale societăţii informaţionale.

Încheind analiza laturii obiective a infracțiunii specificate la art. 177^1 CP RM, considerăm util să reproducem un fragment dintr-un raport al Secretarului General al ONU: „Sintagma „falsul de identitate” se referă în general la utilizarea informațiilor de identificare sau de identitate *pentru a comite alte infracțiuni* (evid. ns.) [...]. În utilizarea acestei sintagme, *elementul de înșelăciune la care se face referire nu este utilizarea înșelăciunii pentru a obține informațiile, ci utilizarea ulterioară a informațiilor pentru a înșela pe alții* (evid. ns.).” [23]

Așadar, în cazul în care falsul de identitate este săvârșit în contextul unei alte infracțiuni, acesta își pierde individualitatea. În asemenea cazuri, în acord cu regula fixată la art. 118 CP RM, răspunderea se va aplica nu pentru infracțiunea prevăzută la art. 177^1 CP RM, ci pentru una dintre faptele specificate la lit. f) alin. (1) art. 165, art. 167, 168, 190, 196, 238, 248, 248^1 sau altele din Codul penal.

În opoziție, în situațiile în care este comisă o faptă (de exemplu, un omor) care nu poate absorbi falsul de identitate, vom fi în prezența concursului dintre respectiva faptă și falsul de identitate.

Referitor la relația dintre infracțiunile prevăzute la art. 177^1 și 260^7 CP RM, considerăm că acestea formează un concurs în ipoteza în care intenția de a săvârși falsul de identitate a apărut după consumarea furtului de identitate. În contrast, urmează a fi aplicat doar art. 177^1 CP RM în cazul în care, în vederea realizării intenției de a comite falsul de identitate, făptuitorul obține identitatea unei alte persoane în mod fraudulos prin intermediul sistemelor informatice sau de telecomunicație cu inducerea în eroare a utilizatorului sistemului informatic datorită creării unei stări de aparență menite a determina utilizatorul să furnizeze date personale în cadrul unei comunicări electronice. Într-un asemenea caz, furtul de identitate își pierde individualitatea, constituind nu altceva decât pregătirea de infracțiunea prevăzută la art. 177^1 CP RM.

Infracțiunea, care este prevăzută la art. 177^1 CP RM, este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul în care este săvârșită acțiunea prejudiciabilă. În cazul infracțiunii examinate sunt posibile etapele de pregătire și de tentativă.

Latura subiectivă a infracțiunii, specificate la art. 177^1 CP RM, se caracterizează prin intenţie directă. Motivele infracţiunii examinate sunt: răzbunare; interesul material presupunând executarea unei comenzi în schimbul unei remuneraţii materiale; năzuinţa de a obţine unele avantaje nepatrimoniale; năzuința de a ajuta o persoană apropiată etc.

În cazul infracţiunii prevăzute la art. 177^1 CP RM, scopul este special. Astfel, inducerea sau menținerea în eroare constituie scopul primar, iar producerea unei consecințe juridice reprezintă scopul secundar. În lipsa oricăruia dintre aceste scopuri, art. 177^1 CP RM nu poate fi aplicat.

În ceea ce privește scopul primar, inducerea în eroare presupune crearea erorii victimei și, ulterior, profitarea de această eroare. La rândul său, menținerea în eroare se referă la profitarea de eroarea victimei, cu condiția că altcineva a creat această eroare. Privitor la scopul secundar, într-un act preparator pus la baza Legii nr. 136/2024, Ministerul Justiției menționează că infracţiunea prevăzută la art. 177^1 CP RM „este susceptibilă să producă consecințe juridice, dacă aceasta a dat naştere, a modificat sau a stins raporturi juridice, creând în acest mod drepturi și obligații” [3].

În context, consemnăm că scopul de producere a unei consecințe juridice este, de asemenea, menționat

în alin. (1) art. 352[1] CP RM. Sub acest aspect, S. Corlățeanu susține: „Există o mare asemănare intre cele doua infracțiuni, falsul privind identitatea nefiind altceva decât un fals in declarații cu privire la propria identitate.” [24] În opinia noastră, art. 177[1] CP RM poate îndeplini rolul de normă specială în raport cu alin. (1) art. 352[1] CP RM doar dacă falsul de identitate corespunde condițiilor stabilite în ambele aceste norme. În asemenea împrejurări, în acord cu regula din art. 116 CP RM, este aplicabil numai art. 177[1] CP RM.

Subiect al infracțiunii, prevăzute la art. 177[1] CP RM, este persoana fizică responsabilă care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani.

Precizăm că, în prezența modalității normative de atribuire a unei identități false unei alte persoane, autor al infracțiunii analizate este cel care atribuie identitatea falsă. Care este rolul juridic al persoanei căreia i se atribuie o asemenea identitate? Dacă o astfel de persoană îndeplinește condițiile stabilite în art. 41 și alin. (5) art. 42 CP RM, ea va avea rolul de complice la infracțiunea specificată la art. 177[1] CP RM.

Concluzii

Infracțiunea, prevăzută la art. 177[1] CP RM, aduce atingere relaţiilor sociale cu privire la realizarea, în conformitate cu art. 28 din Constituţie, a dreptului la viaţa intimă, familială şi privată, sub aspectul încrederii publice acordate constatărilor privind identitatea persoanelor.

Identitatea falsă reprezintă obiectul imaterial al infracțiunii prevăzute a art. 177[1] CP RM. Identitate falsă constituie identitatea care nu reflectă caracteristicile reale de ordin fizic, fiziologic, genetic, psihologic, economic, cultural sau social ale persoanei care o deține, implicând utilizarea de informații false pentru ca aceasta să poată participa ilegal la raporturi juridice.

Se consideră ilegală orice prezentare sub identitatea unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens și orice atribuire unui terț a identității unei persoane care nu și-a dat acordul în acest sens. Cu toate acestea, este important să subliniem că o asemenea acțiune poate fi calificată în baza art. 177[1] CP RM doar atunci când sunt prezente metoda și scopul descrise în dispoziția acestui articol.

În cazul în care falsul de identitate este săvârșit în contextul unei alte infracțiuni, acesta își pierde individualitatea. În asemenea cazuri, răspunderea se va aplica nu pentru infracțiunea prevăzută la art. 177[1] CP RM, ci pentru infracțiunea prevăzută de norma-întreg.

În cazul infracţiunii prevăzute la art. 177[1] CP RM, scopul este special: inducerea sau menținerea în eroare constituie scopul primar; producerea unei consecințe juridice reprezintă scopul secundar.

Bibliografie:

1. *Privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional) (533/MJ/2022)* [Accesat: 26.02.2025]. Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/533.pdf

2. *Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

3. *Sinteza obiecțiilor şi propunerilor la proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional)* [Accesat: 26.02.2025]. Disponibil: https://justice.gov.md/sites/default/files/document/attachments/sinteza.pdf

4. *Legea privind protecția datelor cu caracter personal: nr. 195 din 25.07.2024*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 367-369, 574.

5. UNGUREANU, Ovidiu, MUNTEANU, Cornelia. *Dreptul la protecția datelor cu caracter personal, un drept autonom?* În: *Revista Română de Drept Privat*, 2014, nr. 1, pp. 166-179. ISSN 1843-2646.

6. DUVAC, Constantin. *Asemănări și deosebiri între înșelăciune și alte incriminări din noul Cod penal.* În: *Dreptul*, 2012, vol. 23, nr. 2, pp. 74-103. ISSN 1018-0435.

7. ALECU, Gheorghe. *Instituții de drept penal: partea generală și partea specială*. Constanța: Ovidius University, 2020. 671 p. ISBN 978-973-614-579-7.

8. BRUTARU, Versavia et al. *Explicațiile noului Cod penal. Vol. IV* / George Antoniu, Tudorel Toader (coord.). București: Universul Juridic, 2016. 892 p. ISBN 978-606-673-341-0.

9. *Codul penal al României: nr. 286 din 17.07.2009*. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.

10. JAMIESON, Rodger, LAND, Lesley, SARRE, Rick, STEEL, Alex, STEPHENS, Greg, WINCHESTER, Donald. *Defining Identity Crimes*. În: *19th Australasian Conference on Information Systems (3-5 December 2008, Christchurch)*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://aisel.aisnet.org/acis2008/107

11. *Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680

12. ENACHE, Sever-Cristian, DUMITRESCU, *Alexandru. Studiu de caz: infracțiunea de fals privind identitatea*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://www.juridice.ro/697763/studiu-de-caz-fals-privind-identitatea.html

13. *Legea privind identificarea electronică și serviciile de încredere: nr. 124 din 19.05.202*2. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 170-176, 317.

14. *Document CSAT SRI I.* [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente%20CSAT/Document%20CSAT%20SRI%20I.pdf

15. *Nota informativă la Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional)*. [Accesat: 26.02.2025]. Disponibil: https://justice.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nota.pdf

16. *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe: nr. 230 din 28.07.2022*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 278-282, 578.

17. *Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 4 din 25 ianuarie 2021 referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept „Dacă fapta de a deschide și utiliza un cont pe o rețea de socializare deschisă publicului (rețea care nu solicită dovezi din care să reiasă folosirea numelui real de către deținătorul unui cont), furnizând ca nume de utilizator numele unei alte persoane și introducând date reale vizând această persoană (informații, fotografii, imagini video etc.) realizează condițiile de tipicitate ale infracțiunii de fals informatic, prevăzută de art. 325 din Codul penal, cu referire la cerințele ca acțiunea de introducere a unor date informatice să fie realizată fără drept și, respectiv, să aibă ca rezultat date necorespunzătoare adevărului”*. În: *Monitorul Oficial al României*, 2021, nr. 171.

18. REŞETNICOV, Artur. *Accepţiunea juridico-penală a noţiunii „document oficial”*. În: *Revista Naţională de Drept*, 2008, nr. 2, pp. 35-42. ISSN 1811-0770.

19. *Decizia Plenului Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 20.03.2014. Dosarul nr. 4-1ril-2/2014*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_interes_lege.php?id=3

20. *Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei pentru aprobarea Regulamentului privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare, schemelor, aranjamentelor și a instrumentelor de plată: nr. 289 din 14.11.2024*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 481, 912.

21. *Legea privind serviciile societății informaționale: nr. 284 din 22.07.2004*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 138-146, 741.

22. *Directiva (UE) 2015/1535 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 septembrie 2015 referitoare la procedura de furnizare de informații în domeniul reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale (text codificat) (Text cu relevanță pentru SEE)*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=celex:32015L1535

23. *Results of the 2nd Meeting of the Intergovernmental Expert Group to Prepare a Study on Fraud and the Criminal Misuse and Falsification of Identity: report of the Secretary-General: addendum*. [Accesat: 26.02.2025] Disponibil: https://digitallibrary.un.org/record/612652?v=pdf

24. CORLĂȚEANU, Sorin. *Infracţiunea de fals privind identitatea. Controverse din practica judiciară*. În: *Dreptul*, 2006, vol. 17, nr. 11, pp. 207-211. ISSN 1018-0435.

Date despre autori:

Serghei BRÎNZA, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-5937-3926

E-mail: brinza.serghei@yahoo.com

Vitalie STATI, doctor în drept, profesor universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-1371-4961
E-mail: vitalie.stati@usm.md

Prezentat: 12.03.2025